

El caporal Jaume Gironés

ANTONI CRUANYES BECANA

Les primeres dades que tenim dels Gironés a Canet són del matrimoni celebrat a l'església parroquial de Sant Pere i Sant Pau el dia 13 d'abril de l'any 1793. Josep Gironés i Albanella, procedent de Santa Coloma de Farners, i Florència Alsina i Vilar, de Canet de Mar, s'uniren en matrimoni el dit dia i any, passant a viure al carrer Mas Ramonet. En Josep Gironés era teixidor de professió.

Un dels seus néts, anomenat Llorenç i casat amb Maria Cabris, fou el pare del que temps després seria el caporal Jaume Gironés i Arquer.

Aquest Jaume, darrer de quatre germans, va néixer al carrer Mas Ramonet el dia 8 de gener de l'any 1870 i arribat a l'edat reglamentària d'ingrés a l'exèrcit, fou «quintat» i «tallat» a l'Ajuntament de la vila el dia 13 de gener de l'any 1890, davant la Comissió formada, entre d'altres i com era costum, pel rector de Canet, mossèn Fernando Roig, i sota la presidència de l'alcalde J. Alsina. Els joves «quintats» aquest any foren vint-i-nou. Arribat el seu temps, fou incorporat a les files de l'exèrcit de terra i destinat a la guarnició militar de Barcelona. Degut tant a les seves qualitats físiques (era alt de cos i de rostre agraciat) com a la seva llestesa i bones aptituds, fou nomenat caporal.

Res semblava torbar la vida militar del caporal Jaume Gironés fins que una notícia arribà a Canet produint una gran commoció. El primer que va córrer de boca en boca era que el caporal Jaume Gironés havia atemptat contra la vida del general Ahumada, disparant-li un tret de fusell i causant-li la mort. Aquestes primeres notícies van ser poc després corregides i puntualitzades.

L'atemptat era cert, però va resultar frustrat, ja que el tret disparat pel

caporal Gironés no havia donat al blanc. S'ignoraven quins foren els motius d'aquesta acció, ja que segons deien tots els que el coneixien, en Gironés era un xicot tranquil i reposat.

Tot plegat, junt amb el secretisme dels primers dies, va fer que les brames i suposicions dels nostres convilatans entorn d'aquest succés agafessin caires inimaginables, donant-se opinions per a tots els gustos.

El cert és que l'excaporal Jaume Gironés i Arquer fou sotmès a un Consell de Guerra, que una vegada iniciat va centrar l'atenció, no sols a Canet i Catalunya, sinó a tota Espanya. En el Consell de Guerra i per tal de reduir la duresa de la sentència, que ja es preveia, l'oficial defensor va argumentar «ataque de locura» i per tant, irresponsabilitat de l'acusat, ja que no sabia el que es feia.

Aquest Consell de Guerra va traspasar els límits de Canet i de Catalunya per acabar essent un tema polític a tota Espanya. Al marge de l'acusació d'intent d'assassinat contra un general de l'exèrcit i la circumstància de bogeria temporal esgrimida per la defensa, una nova tesi es va anar obrint camí: el caporal Jaume Gironés havia estat agredit sexualment de forma repetida pel militar i no havia fet altra cosa que defensar-se!...

Aquesta va ser la tesi que bona part de Canet va fer-se seva, fent-se la pregunta «Què hauria fet jo si m'hagués trobat al seu lloc?». Passats força anys jo encara havia sentit parlar del cas Gironés i es donava per cert que va ser víctima de les circumstàncies i d'una societat que havia d'amagar tot allò que posés en perill la seva seguretat i la seva situació de privilegi. El cert és que tot i l'eloqüent defensa del capità d'Artilleria, el senyor Moncada,

l'excaporal Gironés va ser condemnat a mort i reclòs al Castell de Montjuïc a l'espera del compliment de la sentència.

Un cop sabuda aquesta sentència, es van posar en marxa tot un seguit d'accions per tal d'obtenir-ne l'indult, amb la participació de les autoritats locals, comarcals i de tota Espanya. No va faltar l'ajuda de persones com Lluís Domènech i Muntaner, de diputats provincials i d'autoritats religioses, a més de la recollida de firmes a la nostra mateixa Vila.

Per saber millor els resultats d'aquesta campanya per a obtenir l'indult de Gironés deixarem que en parlin els periòdics de l'època. El dia dos d'agost de l'any 1891 el diari comarcal del partit liberal reformista EL CRUCERO, fent-se ressò de «nuestro colega» de Barcelona EL DILUVIO, publicava el que tot seguit es reproduïx en versió original.

EL ATENTADO CONTRA EL GENERAL AHUMADA

A medianoche las esperanzas de indulto estaban defraudadas. Las agitaciones en nuestra ciudad eran grandes. Estaban dadas todas las órdenes para que la ejecución del desgraciado Gironés se efectuara a las seis en punto de la mañana en el Castillo de Montjuich en donde estaba desde la una de la madrugada de ayer.

Como hemos dicho ya, ayer tarde el anciano padre del reo acompañado de una tía, le visitaron. Tenían permiso para verle solamente un momento para que así se abreviara la dolorosa espera que había de realizarse. El padre al entrar en el Castillo estaba horrorosamente emocionado pero secóse los ojos en el momento de entrar en el calabozo.

El reo estaba también tenso, pero en el momento en que su padre

se lanzó en sus brazos y unidos estrechamente uno y otro prorrumpieron en amargos sollozos.

Como hemos dicho, la entrevista fue brevísima y al salir el anciano a la plaza de armas padeció un síncope teniendo que ser asistido.

INGRESO EN CAPILLA

Poco antes de las ocho, ante el Gobernador del Castillo, el Mayor, el Juez Instructor de la causa, el Fiscal, el Defensor y algunas otras personalidades el Secretario del Consejo de Guerra leyó la sentencia del mismo a Jaime Gironés, que la oyó con calma y serenidad estoica. Terminada la lectura el Secretario preguntó a Gironés si se encontraba en estado de firmar la notificación a lo que contestó... Así lo creo!.

Enseguida tomó la pluma y con mano firme puso su firma y rúbrica con gran limpieza.

Inmediatamente con el aparato de reglamento fue acompañado a la capilla. En aquel trance y al pasar por frente la puerta de la casa del Mayor de plaza, la señora del mismo le dijo... Ten resignación que quizá venga el indulto...! El reo no contestó pero le dirigió una mirada expresiva de agradecimiento.

Puesto ya en capilla el reo, se tendió en un camastro, de cara a Barcelona. En aquel momento el pulso del reo era normal y no mostraba ni ira ni abatimiento, sólo se notaba en su rostro mucha serenidad y mucho valor y resignación a su suerte.

El reo vestía su uniforme con galones de cabo y estaba libre de esposas o grillos.

Poco después de las doce estaban en la capilla el Vicario General Castrense D. Pedro de Alcántara y Figueroa y otros cuatro curas castrenses. Uno de ellos le ha invitado a que se confesara y a que eligiese confesor de entre los presentes.

El reo escogió al sr Figueroa, que le confesó enseguida... Antes de la confesión el reo comió una tercera parte de tortilla... Después de confesado, el sr Figueroa le ha

invitado a que durmiera un rato y así lo ha hecho el desgraciado Gironés, despertando a las dos de la madrugada. En aquel momento el reo continuaba teniendo setenta pulsaciones.

EL INDULTO

A las tres en punto ha sonado un timbre y se han oído pasos apresurados que hacían suponer que podría haber llegado el indulto y en este momento el Comandante Juez Instructor ha dicho que por orden de la Reina Regent se había suspendido la ejecución siéndole comunicada al reo Gironés.

El desgraciado Gironés ha quedado en aquel momento abatido siendo tal su estado que tuvo que ser asistido reanimándose tan extraordinariamente que se ha levantado muy animoso y con paso bastante firme y apoyado en el brazo del capitán Moncada, su defensor, ha salido de la capilla volviendo al calabozo de donde había salido ocho horas antes. Fuera del Castillo y a lo largo de la carretera había mucha gente esperando noticias del indulto o ejecución del reo que han prorrumpido en aplausos al tener conocimiento del indulto...

Fins aquí la versió del diari barceloní *EL DILUVIO*.

A la vista de l'indult concedit, la premsa, les associacions, les autoritats i tot el poble de Canet de Mar van dirigir expressives notes d'agraïment a totes les personalitats que s'havien distingit en la defensa de Jaume Gironés, entre elles a «S.M.la REINA REGENTE, Doña María Cristina, mare del Rey Alfonso XIII», al «Capitán General de Cataluña, Dn Ramón Blanco y Erenas» i també a «Dn Jaime Catalá», bisbe de Girona.

(La veu popular esmentava el fet que en la nit passada en capella el condemnat Jaume Gironés havia emblanquit totalment els seus cabells)

Passen els anys i l'excaporal Gironés va complint la pena imposada i segons escrit rebut a l'Ajuntament de Canet el dia 28 de febrer de l'any 1914 « el nostre

compatrici Jaume Gironés, que es troba en el penal de Santoña, agraeix els treballs en pro del seu indult». En aquell temps l'Ajuntament de Canet el presidia el Dr. Marià Serra.

Poc temps després, el 4 d'abril del mateix any, segons les notícies arribades a l'Ajuntament de Canet de Mar i com a resposta a una nova petició d'indult, hi podem llegir...

«Que es denega la petició d'indult de l'excaporal Jaume Gironés i Arquer per no haver complert, almenys, la meitat de la condemna imposada»... En aquell temps Gironés ja portava més de vint anys d'empresonament...

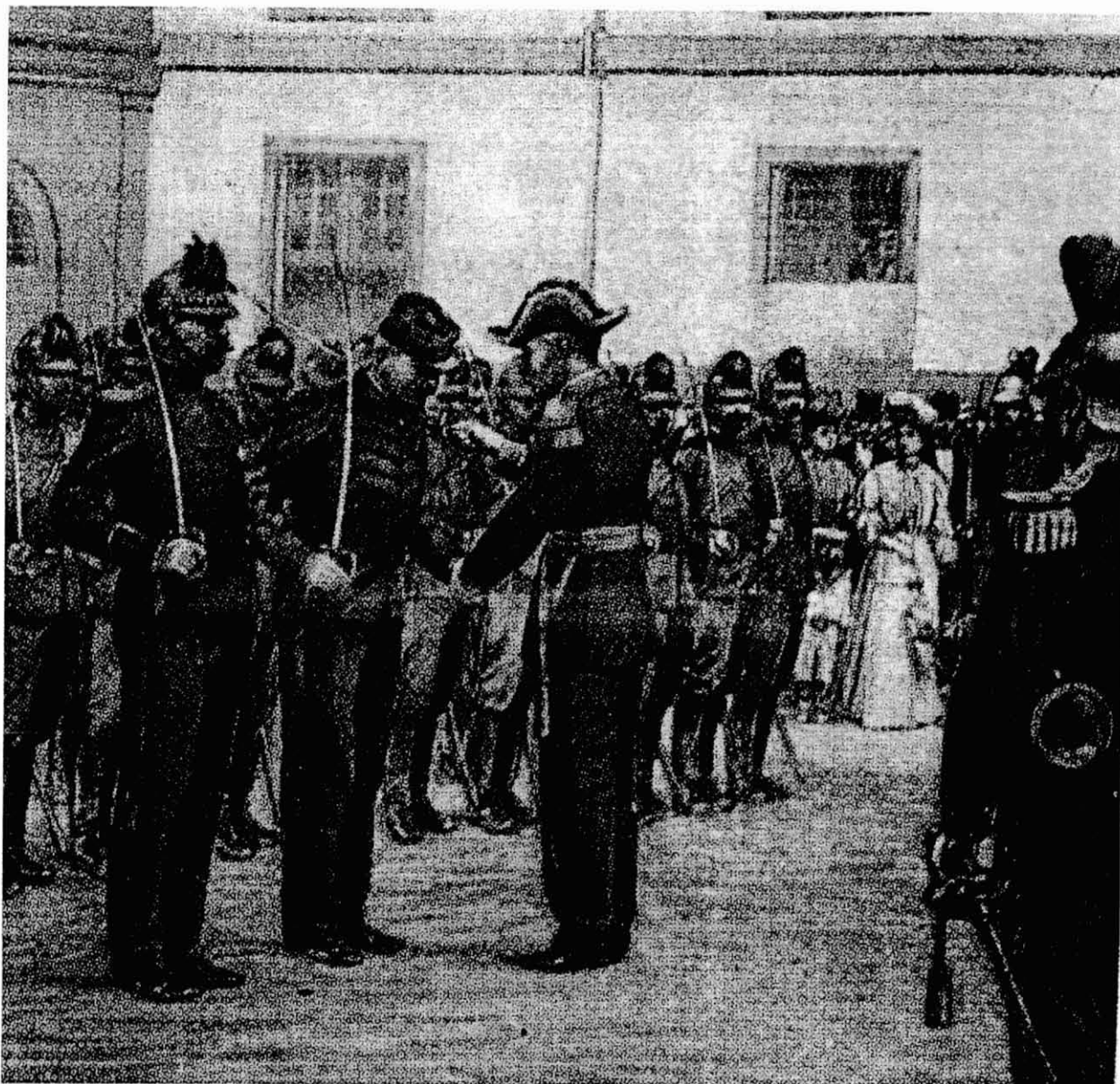
El dia 15 d'abril de 1916 l'Ajuntament de Canet de Mar interessa el ministre de la Guerra, com a corollari d'anteriors prec, « l'indult de la resta de la pena a complir que pesa sobre l'excaporal Gironés ». -La petició municipal s'aprovà per unanimitat dels seus membres!... En sessió del dia 22 d'abril del mateix any, l'Ajuntament per unanimitat s'adhereix a «la campanya que inicia, al mateix fi, la Comissió Nacional designada a la capital d'Espanya».

Novament es fan gestions proindult de Jaume Gironés i una recollida de firmes entre la població, encapçalades per les autoritats i dirigides al president del Govern d'Espanya a data del 28 de gener de l'any 1916.

Finalment en sessió de data del 28 de gener de l'any 1917 es dóna a conèixer, en la Comissió corresponent, que S.M el Rey ha concedit l'indult al excaporal Jaume Gironés i Arquer de la resta de la pena imposada.... Per fi el clam de tota Espanya havia estat escoltat!...

Un cop alliberat el nostre convilatà Jaume Gironés del seu llarg captiveri, retornà a la seva vila nadiua de Canet, on fou objecte d'una gran rebuda popular, esperant-lo al peu de l'estació del ferrocarril les autoritats i tot el poble congregat.

Francesc Mas féu, com a col·legial, la lectura d'una poesia de benvinguda, glossant els seus llargs anys d'empresonament i recordant totes les tribulacions

sofertes per Jaume Gironés i Arquer des de la seva incorporació forçosa a les files de l'exèrcit espanyol.

En el moment del seu retorn a Canet Jaume Gironés tenia quaranta-set anys, dels quals més de vint-i-sis els havia passat en presons militars espanyoles i conservava, encara, els seus trets físics.

Seguia alt, ben plantat i amb belles faccions, però amb els abundants cabells totalment blancs... Això i l'aurèola que l'envoltava va fer batre el cor de molts dels presents i principalment dels homes i dones de la seva edat, en els ulls dels quals es mostraven llàgrimes contingu-des...! Aquesta és la repetida versió de l'arribada a Canet de l'excaporal Jaume Gironés, escoltada per mi algunes vegades de boca del meu pare, que en fou

testimoni.

Incorporat a la vida canetenca i després d'una curta estada a la casa paterna del carrer Mas Ramonet, en Jaume Gironés i Arquer va marxar a treballar i viure a Mataró.

La resta dels Gironés han anat morint o desapareixent de Canet de Mar, on ja no s'hi poden trobar veïns amb aquest cognom, perdent-se amb ells el record d'aquest succés que va commoure el nostre poble l'estiu de l'any 1891.

EPÍLEG

Han passat més de cent anys des d'aleshores i al final d'aquesta trista història encara queden algunes preguntes sense resposta... Tanmateix va sofrir

Jaume Gironés un atac de bogeria? De ser cert, no comportaria aquest succés el seu ingrés en un psiquiàtric? (En aquells temps manicomi) Era potser certa la versió, que tots els canetencs van fer seva, d'assetjament sexual? Quina mena de relació podia existir entre un jove senzill, d'extracció popular, i un general de l'exèrcit fins a provocar un intent d'assassinat...? Quina era la durada de la pena definitivament imposada? Llegim que després de més de vint-i-quatre anys de presó es diu que «es denega la petició d'indult tota vegada que el pres encara no havia complert la « meitat de la seva condemna». Són preguntes que, a ben segur, mai obtindran resposta!...)

Antoni Cruanyes i Becana